

[Pia Kjærsgaard]

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Jørgen Tved (FK):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om kommunernes ret til at afbryde samarbejdet med enkeltpersoner og selskaber, der på nogen måde støtter Sydafrika.

(Beslutningsforslag nr. B 85).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Jørgen Tved (FK):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om humanitær hjælp til de palæstinensiske flygtningelejre i Libanon.

(Beslutningsforslag nr. B 86).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Jørgen Tved (FK):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en undersøgelseskommission i forbindelse med nedstyrningen af det amerikanske bombe-fly ved Thule.

(Beslutningsforslag nr. B 87).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Aage Frandsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om selvforvaltning og demokrati i folkeskolen.

(Beslutningsforslag nr. B 88).

Forslag til folketingsbeslutning om selvforvaltning og demokrati i gymnasieskolen, på hf-kurser og studenterkurser og på voksenuddannelsescentre.

(Beslutningsforslag nr. B 89).

Forslag til folketingsbeslutning om selvforvaltning og demokrati på tekniske skoler og handelsskoler.

(Beslutningsforslag nr. B 90).

Forslag til folketingsbeslutning om selvforvaltning og demokrati på institutioner, der varetager kortere videregående uddannelser (lærer- og pædagogseminarier, sociale højskoler, biblioteksskoler samt skoler, der varetager sundhedsuddannelser og maritime uddannelser).

(Beslutningsforslag nr. B 91).

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et forsøgsråd vedrørende selvforvaltning og demokrati i folkeskolen, gymnasieskolen m.v., på tekniske skoler og handelsskoler samt på institutioner, der varetager kortere videregående uddannelser.

(Beslutningsforslag nr. B 92).

Der tales i disse år utrolig meget om selvforvaltning. Men det er ofte uklart, hvad de forskellige personer, der taler om selvforvaltning, forstår herved. Men selvforvaltning er tilsyneladende noget godt, som alle i en eller anden form kan gå ind for. Spørgsmålet er bare, hvad man forstår ved selvforvaltning, og hvordan selvforvaltning konkret skal praktiseres.

I statsministerens åbningstale i denne folketingssamling hedder det blandt andet:

»Selvforvaltning må vi føre ud i de yderste led, ikke mindst i kommuner og amter er der her en opgave med at få denne anden fase af decentraliseringen ført helt igennem.«

Også i debatoplægget, som var en del af valgkampen, og som en gruppe ministre udsendte den 21. august 1987, tales der om selvforvaltning. Det hedder blandt andet:

»Det er en god idé i højere grad gennem selvforvaltning at sætte borgernes ansvar og indflydelse i centrum.«

Ikke mindst undervisnings- og forskningsministeren har talt om selvforvaltning. I en artikel i Uddannelse nr. 7, 1987, hedder det blandt andet:

»Tilsvarende betyder selvforvaltning, at den enkelte institution kan disponere frit inden for en given målsætning og en given økonomisk ramme. Detailstyring erstattes af målstyring.«

Og efter at have argumenteret for, at selvforvaltning hænger nøje sammen med selvbestemmelse, hedder det i samme artikel blandt andet om formålet:

[Aage Frandsen]

»At øge den lokale selvforvaltning på institutioner, i lokale råd, bestyrelser, brugergrupper m.v. Ansvar for, at opgaverne løses og de nødvendige prioriteringer finder sted, bør overalt ligge så nær de berørte borgere som muligt. Staten skal holde sig til alene at udstikke de overordnede mål og rammer, der er nødvendige for at sikre, at de lokale beslutninger er i rimelig overensstemmelse med helhedens interesser. Og tilsvarende må den enkelte kommunalbestyrelse inden for veldefinerede rammer overlade flest muligt af de konkrete beslutninger til de enkelte institutioner m.v.«

Om uddannelsesområdet siger ministeren i samme artikel blandt andet følgende:

»Uddannelsesområdet har i Danmark en historisk forpligtelse til at gå foran, når det gælder selvbestemmelse og selvforvaltning. Vi har en af de stærkeste skolefrihedstraditioner i verden. Friskolerne, højskolerne, efterskolerne, privatskolerne er alle vokset frem på lokalt folkeligt initiativ. Erhvervsskolerne i vidt omfang ligeså. Selv vore »højeste« skoleformer, universiteterne og de højere læreanstalter, er – på trods af fuld statslig finansiering – præget af et selvstyre og en frihed, man næppe finder noget sted i verden. Det er denne historiske tradition, der nu skal have et ekstra skub.«

Så vidt, så godt om selvforvaltningen. Men når det gælder udviklingen af selvforvaltningen inden for uddannelsesområdet, er der tale om en meget tynd kop te, der kommer fra undervisnings- og forskningsministeren i den pågældende artikel. Det eneste reelle om selvforvaltningen, der henvises til, er, at undervisnings- og forskningsministeren har udsendt et hyrdebrev til alle landets kommunalbestyrelser med opfordring til at lade »skolevæsenet gå over til en rammestyrt, så den enkelte skole får størst mulig frihed, både med hensyn til økonomi og organisering af skolens hverdag.«

For SF er begrebet selvforvaltning nøje kædet sammen med demokrati. Det har ingen mening at tale om selvforvaltning for de enkelte institutioner, medmindre man samtidig indfører demokrati i de pågældende institutioner. At kompetencen delegeres til institutionerne, ved at skolelederen får tildelt øget kompetence, sådan som ministeren lægger op til i sit hyrdebrev, har ikke megen mening, medmindre denne uddelegering af kompetence også ledsages af reel indflydelse for de ansatte og eleverne.

Med andre ord: at selvforvaltningen ledsages af demokratiet.

Når forslagsstillerne taler om demokrati, betyder det, at alle ansatte og/eller brugere skal have medbestemmelse. Derfor skal alle grupper af ansatte og elever/studerende inddrages ganske anderledes, end tilfældet er i dag.

Hvis man blot, sådan som den nuværende regering har talt for, lægger nogle beslutninger ud til institutionerne – reelt til ledelsernes afgørelse – og kalder det selvforvaltning, skal man ikke forvente, at ansatte og elever vil føle, at forholdene bliver dem mere vedkommende.

Ønsker man udvikling, ønsker man gennemført ændringer, ønsker man engagement, skal man lade selvforvaltning ledsage af demokrati. Dette er ikke mindst nødvendigt, fordi institutioner i de senere år har fået besparelser serveret iklædt begrebet selvforvaltning.

Når SF er afgjort tilhænger af selvforvaltning og demokrati og med disse forslag lægger op til, at det allerede skal starte i folkeskolen, skyldes det flere forhold:

1. at selvforvaltning og demokrati i sig selv er rigtigt at indføre,
2. at selvforvaltning og demokrati inden for uddannelsesområdet giver det bedste udbytte af uddannelserne – såvel lærere som øvrige ansatte og elever bliver gennem selvforvaltning og demokrati mere engagerede – og
3. at selvforvaltning og demokrati inden for uddannelsesområdet vil have en positiv virkning på andre områder, hvor selvforvaltningen og demokratiet gerne skulle praktiseres. Derfor er det vigtigt allerede fra folkeskolen og ungdomsuddannelserne, at selvforvaltningen og demokratiet bliver prøvet i praksis.

SF mener, at man med det samme kunne indføre en permanent ordning om selvforvaltning og demokrati. Når vi derfor foreslår forsøgsordninger, er det, fordi vi har en opfattelse af, at der kunne være nogle af Folketingets medlemmer, der ikke er så overbeviste, som vi er, eller som eventuelt kunne forestille sig en lidt anden model for selvforvaltning og demokrati.

Med disse forslag til forsøgsordninger lægger vi op til, at de konkrete forsøg kunne få et forskelligt indhold. Vi har ganske vist peget på en bestemt model. Men andre modeller kan også afprøves. Det afgørende er, at der kommer forsøg i gang, og at de kommer til at bygge på

[Aage Frandsen]

reel selvforvaltning og demokrati. Da der er tale om forslag til forsøg, kunne man også forestille sig forsøgsmodeller, der åbner op for flere muligheder. F.eks. kunne der etableres forsøgsordninger, hvor skolelederen (skoleinspektør, rektor eller forstander) ikke havde stemmeret i skolerådet eller indtog en af lærernes pladser i skolerådet. Men uanset at forslagene lægger op til forsøgsordninger, mener vi, at der med det samme kunne gennemføres de demokratiseringsforslag, der ligger i beslutningsforslaget om demokratisering og selvforvaltning inden for tekniske skoler og handelsskoler (jf. punkt 2 og 3). Derved kunne lærere og elever få en lignende indflydelse, som det for eksempel allerede er tilfældet på gymnasieområdet.

Når en udvidelse af demokratiet for den ene eller anden gruppe diskuteres, stilles spørgsmålet ofte, om de nu også er modne til demokratiet.

Spørgsmålet stilles pudsigt nok af dem, der har magten og dermed skal afgive en del af magten. Sådan var det med bønderne i 1849. Mange herremænd påstod dengang, at bønderne ikke kunne praktisere demokratiet. Sådan var det også i 1915, da kvinderne fik stemmeret. Også dengang var der nogle, der mente, at kvinderne ikke var modne til stemmeretten. Det var selvfølgelig mændene. Sådan var det også i slutningen af 60'erne og i begyndelsen af 70'erne, da de studerende, de ikkeprofessorale lærere og det teknisk-administrative personale fik indflydelse på universiteterne og de højere læreanstalter. Dengang mente professorerne, at disse grupper ikke kunne praktisere demokratiet.

Sådan vil det selvfølgelig også være i dag, hvis elever, lærere og teknisk-administrativt personale i folkeskolen, gymnasiet m.v. skal have øget indflydelse på deres arbejdsplads. Mange af dem, der i dag har magten på de pågældende uddannelsesinstitutioner, vil formentlig have svært ved at forstå, at demokratiet kan udøves i praksis på disse uddannelsesinstitutioner. Men som det er gået tidligere, vil det selvfølgelig også gå i dette tilfælde. Elever, lærere og teknisk-administrativt personale vil selvfølgelig kunne udøve demokratiet, selv om der formentlig i starten vil være visse indkøringsvanskeligheder.

Der vil naturligvis også være visse afklaringsproblemer med hensyn til, i hvilket om-

fang unge og børn under 18 år kan påtage sig ansvaret for bestemte beslutninger af betydelig rækkevidde. Men sådanne afklaringsproblemer må ikke afholde os fra at arbejde for indførelsen af selvforvaltning og demokrati, hvis princippet er rigtigt.

Forslagsstillerne er overbeviste om, at eventuelle skeptikere over for indførelse af selvforvaltning og demokrati ikke vil få ret. Da der samtidig er tale om en forsøgsordning, burde eventuelle skeptikere være beroliget, da en endelig form for selvforvaltning og demokrati inden for folkeskolen, gymnasiet m.v. naturligvis må bygge på de erfaringer, som forsøgene giver.

Den centrale institution i alle fem beslutningsforslag er skolerådet. Det er i princippet opbygget ens, men man kunne selvfølgelig forestille sig lidt andre modeller inden for forsøgsordningen. Da skolerådet både rummer lærere og teknisk-administrativt personale, må det også være naturligt, at skolerådet overtager de eksisterende samarbejdsudvalgsfunktioner. Dette uanset, at skolerådet også rummer elever/studerende og forældre for folkeskolens vedkommende.

De foreliggende forslag tager alene højde for selvforvaltning og demokrati på den enkelte skole og institution. Men det siger sig selv, at demokratiet også skal udstrækkes til, at elevernes og de studerendes organisationer i betydelig højere grad inddrages i det arbejde, der foregår centralt med hensyn til udarbejdelse af betænkninger, læseplaner m.v. på de forskellige områder af uddannelsessystemet.

Med disse bemærkninger skal jeg herved på forslagsstillerens vegne anbefale de fem forslag til folketingsbeslutning til Folketingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Eneste behandling af beslutningsforslag nr. B 81:

Indstilling fra Udvalget for Forretningsordenen om Folketingets samtykke i henhold til grundlovens § 57. (Jørgen Tved).

(Fremsat 21/1 88 i betænkning fra Udvalget for Forretningsordenen).

Indstillingen sattes til forhandling.